

Robert Skenderović

(Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje,
Slavonski Brod)

ZAPISI O DOSELJENIM SARAJEVSKIM KATOLICIMA U NAJSTARIJOJ BRODSKOJ MATICI (1701.-1735.)

UDK 259(497.5 Slavonski Brod)"17"

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 11. 3. 2010.

Iseljavanje bosanskih Hrvata katolika u slavonski prostor tijekom 17. stoljeća bilo je dosad predmetom brojnih istraživanja, ali su neka pitanja još uvijek ostala otvorena. Veliki bečki rat (1683.-1699.) označio je veliku prekretnicu ne samo u oblikovanju geopolitičke slike jugoistočne Europe, nego i u kreiranju etničke slike čitavog prostora od Ugarske do Jadranskog mora. Pohod Eugena Savojskog na Bosnu 1697. bio je jedna od najpoznatijih epizoda iz toga rata. Poznato je da je princ Eugen tom prilikom iz Bosne u Slavoniju preveo desetke tisuća katolika i pravoslavaca. Isto je tako poznato da je u tome pohodu carska vojska ušla u samo Sarajevo. Općepoznate činjenice o tadašnjem odlasku velikog broja katolika iz Bosne dale su naslutiti da je vjerojatno i većina sarajevskih katolika tom prilikom napustila grad. Povijesna istraživanja provedena posljednjih desetljeća otkrili su da se dio sarajevskih katolika djelomično naselio u Požegu. U ovome će se radu pokazati da su se u još većoj mjeri naselili u Brod na Savi na temelju zapisa koji se mogu naći u najstarijoj brodskoj matičnoj knjizi župe Presvetog Trojstva (1701.-1735.). Ti zapisi otkrivaju identitet brojnih Sarajlija, njihove bračne veze i mrežu kumstava. Takva analiza omogućava i utvrđivanje njihovog položaja u brodskom građanskom životu tijekom prve polovice 18. stoljeća.

Ključne riječi: Sarajevo, Brod na Savi, Veliki bečki rat, 18. stoljeće, matične knjige.

Obnova slavonskih gradova krajem 17. stoljeća

Tijekom ratnih operacija 1684.-1691. godine habsburška je vojska uspjela od osmanlijske vlasti osloboditi sve slavonske gradove. Među njima su se svojim značajem isticali Virovitica, Požega, Brod na Savi, Osijek, Vukovar i Ilok. Valja naglasiti da su se svi navedeni gradovi prvih godina nakon oslobođenja borili za očuvanje vlastitoga urbanog statusa jer su ostali bez gotovo cjelokupnog prijašnjeg stanovništva. Naime, stanovništvo slavonskih grado-

va u vrijeme osmanlijske vlasti u većoj su mjeri činili muslimani, a tek manjim dijelom kršćani.¹ Muslimansko je stanovništvo poslije poraza pobjeglo pred kršćanskom vojskom, pa su gradovi ostali gotovo prazni. Prema procjeni Ive Mažurana u većim je slavonskim gradovima na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće živjelo u prosjeku tek između 600 i 800 stanovnika.²

Neposredno nakon oslobođenja napuštene su gradove naselili kršćani iz okolnih sela, a tijekom sljedećih godina u sve su se većem broju počeli doseljavati i ljudi iz raznih krajeva Habsburške Monarhije. Obnova urbanog života Broda na Savi posebna je u odnosu na druge slavonske gradove po tome što su u njoj u velikom broju sudjelovali Hrvati katolici koji su tijekom Velikog bečkog rata pobjegli iz bosanskih gradova. Među njima su se svojim brojem isticali sarajevski katolici što se može zaključiti na temelju analize najstarije brodske matice krštenih (1701.-1735. godine).

Kvantitativna analiza zapisa sarajevskih katolika u najstarijoj brodskoj matici

Usljed nedostatka drugih povijesnih izvora najstarija brodska matica krštenih predstavlja prvorazredni povijesni izvor za proučavanje strukture stanovništva Broda na Savi u prvim desetljećima 18. stoljeća. U brodskoj su matici upisana brojna krštenja djece čiji su roditelji i kumovi bili iz Sarajeva. Točnije, matica sadrži 60 takvih zapisa (Prilog). Ove zapise se može analizirati na više načina, a rezultati analize omogućavaju donošenje više zaključaka o periodu doseljavanja i društvenom položaju doseljenih sarajevskih katolika.

Tablica 1. Pojava zapisa sarajevskih katolika po periodima:

1701.-1715.	1716.-1735.	Ukupno
49	11	60

Tablica 2. Broj krštenja djece čiji je barem jedan roditelj bio Sarajlija po periodima:

1701.-1715.	1716.-1735.	Ukupno
29	7	36

¹ O tome više u: Nenad Moačani: *Požega i Požeština u sklopu Osmanlijsko Carstva (1537.-1691.)*, Jastrebarsko, 1997. i Isti, *Slavonija i Srijem u razdoblju osmanske vladavine*, Slavonski Brod, 2001.

² Ive Mažuran, *Popis naselja i stanovništva u Slavoniji 1698. godine*, Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU u Osijeku 2, Osijek, 1988., 42.

Tablica 1 pokazuje pojavu zapisa sarajevskih katolika po periodima 1701.-1715. i 1716.-1735. godine, a Tablica 2 broj krštenja djece čiji je barem jedan roditelj bio Sarajlija u istim vremenskim razmacima. Ovakva periodizacija je napravljena zbog habsburško-osmanlijskih ratova koji su se vodili u to vrijeme ili neposredno prije početka vođenja najstarije brodske matice. Radi se o Velikom bečkom ratu (1683.-1699.) i ratu koji je vođen od 1716. do 1718. godine. Ti su ratovi bili direktni povod za iseljavanje katolika iz Bosne, pa predstavljaju važne prijelomnice u periodizaciji povijesnih zbivanja na tome prostoru.

Iz analize Tablice 1 vidljivo je da je čak 49 zapisa vezano uz prvo razdoblje (1701.-1715.), a svega 11 uz drugo. Isto tako Tablica 2 pokazuje da je čak 29 krštenja djece Sarajlija zapisano u prvome razdoblju, a svega 7 u drugome. Prilog na kraju rada sa svim analiziranim zapisima Sarajlija također pokazuje da su se ti zapisi redovito javljali od početka vođenja matice 1701. do 1712. godine, a poslije toga sve rjeđe. Uz to, valja naglasiti da se nakon 1725. godine Sarajlije u brodskoj matici više uopće ne spominju. Sve to ukazuje da je većina Sarajlija u Brod doselila tijekom ili neposredno nakon Velikog bečkog rata.

Okolnosti dolaska Sarajlija u Brod

Pojavu većeg broja doseljenih Sarajlija u Brodu valja gledati u svjetlu općih prilika tijekom Velikog bečkog rata. Najpoznatija epizoda iz toga rata i vjerojatni uzročnik iseljavanja brojnih sarajevskih katolika bio je zimski pohod princa Eugena na Bosnu 1697. godine. O stanju sarajevskih katolika u burnim ratnim zbivanjima prije Eugenova pohoda ne zna se gotovo ništa. Poznato je da je još godine 1691. osam franjevac zajedno sa sarajevskim župnikom pisalo iz Sarajeva Kongregaciji za propagandu vjere u Rimu o teškim prilikama katolika u Bosni.³ Te su godine već brojne katoličke župe u Bosni bile opustošene, pa su i sarajevski katolici sasvim sigurno također u to vrijeme proživljavali teške trenutke. Spomenuto pismo franjevac iz Sarajeva daje zaključiti da su sarajevski katolici još 1691. godine mogli boraviti u gradu. Poslije toga nema konkretnih vijesti o njihovoj sudbini. Glavni dokaz da su katolici iz Sarajeva otišli upravo u vrijeme Eugenova pohoda donosi kroničar fra Bono Benić koji piše: „*Tada su s princom otišli mnogi Latini iz Bosne, a osobito Sarajlije i među njima gospoda Brnjakovići. Otišlo je i Vlaha šizmatika dosta, ali nakon sklopljenog mira opet su se mnogi natrag povratili. – I ovi porob sarajevski bi miseca oktobra na 19. godine 1697.*“⁴

³ Fra Ljubo Lucić, „Franjevačka prisutnost u Sarajevu“, *Prilozi historiji Sarajeva* (Radovi sa znanstvenog simpozija *Pola milenija Sarajeva* održanog 19. do 21. marta 1993. godine), ur. Dževad Juzbašić, Sarajevo, 1997., 247.

⁴ Bono Benić, *Ljetopis sutješkog samostana*, Sarajevo-Zagreb, 2003., 54.

Eugen Savojski je odmah nakon veličanstvene pobjede nad Osmanlijama kod Sente dobio prijedlog da poduzme zimski pohod u Bosnu. Ideju je inicirao pukovnik Johann Ferdinand Kyba barun von Kinsfeld, tadašnji zapovjednik Vojne krajine u Brodu. Prema njegovim savjetima bosanski je beglerbeg bio na umoru, pa je predložena vojna akcija trebala ostvariti siguran uspjeh.⁵ Princ Eugen je prihvatio prijedlog i okupio vojsku upravo kod Broda na Savi.

Bosna je u to vrijeme bila slabo branjena, pa je Eugenov vojska uspjela doći sve do Sarajeva. Prilikom ulaska vojske grad je bio zapaljen i opljačkan. Nakon toga princ Eugen se odlučio na povlačenje. U historiografiji se još uvijek postavlja pitanje je li Savojski imao priliku osvojiti čitav Bosanski pašaluk. Činjenica je da je unaprijed svoj vojni cilj ograničio samo na provalu do Sarajeva koje je bilo opljačkano i spaljeno.⁶ Time je njegov plan bio u potpunosti ostvaren.

Nigdje u povijesnim izvorima nema konkretnog broja kršćana koje je Savojski izveo iz Bosne. Uglavnom se među povjesničarima spominje da se radi o nekoliko desetaka tisuća katolika i pravoslavaca, a neke procjene govore čak o 40000 duša.⁷ Isto tako ostaje otvoreno pitanje koliko je sarajevskih katolika u to vrijeme napustilo svoj grad. Izvješće bosanskog biskupa fra Nikole Ogramića Olovčića, koji je 1672. godine u Sarajevu evidentirao 100 katoličkih domaćinstava, daje nam zaključiti da je sarajevskih katolika u vrijeme Velikog bečkog rata moglo biti najviše oko 1000.⁸ To je ujedno i maksimalni broj katoličkih obitelji i duša koje su u vrijeme pohoda Eugena Savojskog mogle napustiti Sarajevo.

Veliko je povijesno pitanje gdje su se naselili izbjegli sarajevski katolici. Povijesni izvori donose zapise o manjim skupinama ili pojedinim bosanskim doseljenicima širom slavonsko-podunavskog prostora, ali nema mnogo spomena o izbjeglim Sarajlijama. Među važnijim izvorima svakako treba istaknuti komorske popise iz 1698. i 1702. godine, ali i najstarije slavonske matične knjige u kojima se pojavljuju brojni izbjegli katolici. Upravo se u nedostatku drugih povijesnih izvora najstarija brodska matica krštenih (1701.-1735.) pojavljuje kao vrijedan izvor koji barem djelomično otkriva sudbinu izbjeglih sarajevskih katolika koji su se zadržali u Brodu na Savi.

⁵ Ive Mažuran, „Bitka kod Sente i upad princa Eugena Savojskog u Bosnu do Sarajeva 1697. godine: (Dnevnik princa E. Savojskog)“, *Glasnik arhiva Slavonije i Baranje* 5 (1999.), 197.

⁶ Isto, 198.

⁷ Enes Pelidija, "O migracionim kretanjima stanovništva Bosanskog ejaleta u prvim decenijama XVIII. stoljeća", *Migracije i Bosna i Hercegovina* (ur. Nusret Šehić), Sarajevo, 1990., 121.

⁸ Hatidža Čar, „Nemuslimansko stanovništvo Sarajeva u 17. stoljeću“, *Prilozi historiji Sarajeva* (Radovi sa znanstvenog simpozija *Pola milenija Sarajeva* održanog 19. do 21. marta 1993. godine), ur. Dževad Juzbašić, Sarajevo, 1997., 86.

U mnogim su bosanskim gradovima tijekom osmanlijske vladavine pored većinskog muslimanskog stanovništva postojale i katoličke zajednice. Mnogi su od katoličkih stanovnika bosanskih gradova bili ugledni trgovci i obrtnici. Stoga je za očekivati da su izbjegli sarajevski katolici nastojali odseliti u neki novi grad u kome bi mogli nastaviti svoju gospodarsku djelatnost i urbani život. U Slavoniji su se svoji značenjem i položajem tada isticali Osijek, Požega i Brod na Savi. Za sva tri grada sačuvane su stare matične knjige koje (doduše fragmentarno) otkrivaju strukturu stanovništva u tim gradovima na početku 18. stoljeća.⁹ Sve tri matične knjige također otkrivaju posebnosti prilika u svakom od navedenih gradova.

Osijek je bio poseban i po tome što njegova matica otkriva da su u to vrijeme u gradu svečano obavljena krštenja većeg broja zarobljenih Turaka (Osmanlija), pogotovo mlađih žena i djece, što upućuje na zaključak da je taj grad bio veliki sabirni centar za muslimanske zarobljenike.¹⁰ Osječka matica isto tako otkriva da u tome gradu početkom 18. stoljeća gotovo uopće nije bilo izbjeglih bosanskih katolika, pa ni Sarajlija. Nasuprot tomu matične knjige Broda na Savi i Požege otkrivaju njihovu veću prisutnost neposredno nakon Eugenova pohoda.

Požegu u ovome slučaju treba također istaknuti kao važan grad iz više razloga, prvenstveno zato jer je već 1698. godine dobila od komorskih vlasti civitet i pravo na vlastitu municipalnu upravu. Da je među prvim stanovnicima Požege nakon oslobođenja od osmanlijske vlasti bio i veći broj doseljenih katolika iz Sarajeva dokazuje izvješće komorske komisije iz 1702. godine u kojem se spominje da u gradu pored 170 popisanih domaćih građana (očeva obitelji) živi i „mnogo većinom iz Sarajeva iz Bosne“ doseljenih udovica.¹¹ Nekoliko zapisa u matičnoj knjizi krštenih požeške katoličke župe sv. Duha donosi podatke o još nekim Sarajlijama koji su se početkom 18. stoljeća zatekli u Požegi. To su: *Toma Sarailia* (15. studenoga 1700.), *Lucas a Saraevo* (21. ožujka 1705.), *Marinus de Saraevo* (12. ožujka 1707.), *Josephus de Saraevo* (13. travnja 1707.) i *Georgius de Saraevo* (18. listopada 1708.).¹² Petorica pojedinačno zapisanih Sarajlija i nepoznati broj sarajev-

⁹ Najstariju osječku maticu krštenih, vjenčanih i umrlih objavio je Ive Mažuran u: Ive Mažuran, *Stanovništvo Osijeka 1693.-1703. – Liber baptizatorum, copulatorum et mortuorum Essekini ab Anno 1693 usque ad 1703*, Osijek, 1974; Najstarija matična knjiga krštenih požeške župe sv. Duha (1699. – 1772.) čuva se u Arhivu župe sv. Terezije u Požegi. Najstariju brodsku maticu krštenih vodili su franjevci u svojoj župi Presvetog Trojstva od 1701. do 1735. godine. Naslov matice na latinskom glasi „*Liber baptizatorum Conventus SS. Trinitatis ab Anno Domini 1701mo*“. Ova se matična knjiga čuva u Arhivu franjevačkog samostana u Slavonskom Brodu.

¹⁰ I. Mažuran, *Stanovništvo Osijeka 1693.-1703.*, 165., 179. i 207.

¹¹ „*vielen mäistens aus Seraglio von Bosnien herüber kommen Wittiben*“ – Ive Mažuran, *Izvjestaji Caraffine komisije o uređenju Slavonije i Srijema nakon osmanlijske vlasti 1698. i 1702. godine*, Grada za historiju Osijeka i Slavonije, Osijek, 1989., 132.

¹² Arhiv župe sv. Terezije (Požega), Matična knjiga krštenih župe sv. Duha 1699. - 1772.

skih udovica dokazuju da je u Požegi doista postojala mala sarajevska kolonija. Međutim, podaci iz najstarije brodske matice predstavljeni u Tablici 1 i Tablici 2 pokazuju da je u Brodu u to vrijeme bilo mnogo više Sarajlija, što pokazuje da je upravo taj grad od svih drugih slavonskih gradova primio najviše izbjeglih sarajevskih katolika.

U prvome periodu brodske matice od 1701. do 1715. godine iz njenih se zapisa može utvrditi da je u Brodu na Savi tih godina živjela najmanje 21 sarajevska obitelj. Usporedi li se to s činjenicom da je krajem 17. stoljeća u Sarajevu živjelo oko 100 katoličkih obitelji možemo utvrditi da se radi o oko 20% predratnih sarajevskih katolika, što je doista značajan broj.

Društveni položaj Sarajlija u Brodu na Savi

Nedostatak drugih povijesnih izvora ne dozvoljava dublje istraživanje društvenog položaja doseljenih Sarajlija u Brodu na Savi tijekom prvih desetljeća 18. stoljeća. Ipak, zapisi u najstarijoj brodskoj matici otkrivaju neke važne činjenice. Prije svega tituliranje pojedinaca u zapisima i analiza njihovih mreže kumstava otkrivaju da su neki od njih pripadali gradskoj eliti.

Kao što je već prije istaknuto, slavonski su se gradovi neposredno nakon oslobođenja od osmanlijske vlasti morali boriti za očuvanje vlastitog urbanog identiteta. Radilo se o naglom raskidu s orijentalnom islamskom civilizacijom i vraćanju u okvire europskog kršćanskog svijeta. Nove je gradove gotovo u potpunosti trebalo obnoviti. Svim slavonskim gradovima bila je potrebna nova elita, a uglednih lokalnih kršćanskih građana bilo je jako malo. Pored toga, na čitavome slavonskom području još je godinama nakon Mira u Srijemskim Karlovcima (1699.) vladala prava vojna uprava. Sve je to otežavalo obnovu urbanog života. Doseljeni ugledni sarajevski katolici koji su se smjestili u Brodu na Savi vidjeli su u tome svojoj priliku pa su mnogi odlučili ostati.

Među istaknutijim Sarajlijama u Brodu je početkom 18. stoljeća živio Stjepan Obradović.¹³ U zapis od 28. srpnja 1704. Obradović je zapisan kao *Dominus Stephanus Obradovich ex Verbosonio*.¹⁴ Titula „*Dominus*“ očigledno pokazuje da se radilo o uglednoj osobi. Nije jasno temeljem čega su brodski franjevci Obradoviću pripisivali ovu titulu. Postoji više pretpostavki zašto je tako tituliran, a cjelovit odgovor mogu pružiti tek neka buduća istraživanja. Prije svega, moguće je da se radi o pripadniku starog bosanskog plemstva. Zatim, možda je tako tituliran zbog svoga bogatstva i prihvaćenosti među ostalim uglednicima u gradu. Također je moguće da je Obradović već

¹³ U zapisima 9. siječnja 1707. i 13. siječnja 1708. zapisan je kao *Stephanus Gippa Obradovich*, a u nekima se zapisima pojavljuje samo kao *Stephanus Gippa*. – Arhiv franjevačkog samostana u Slavenskom Brodu, Matična knjiga krštenih 1701.-1735. [u nastavku AFSB, MKK1701] (9.I.1707, 13.I.1708.)

¹⁴ AFSB, MKK1701 (28.VII.1704.)

tada obnašao i neku od uglednih gradskih funkcija, zbog koje bi mogao biti tako tituliran. Međutim, to još uvijek ostaje otvoreno pitanje jer se o gradskoj upravi Broda na Savi prije 1753. godine, odnosno prije dobivanja statusa vojnog komuniteta ne zna gotovo ništa.

Zanimljivo je da je isti Obradović već 15. lipnja 1711. godine zapisan kao *Stephanus Obradovich ex Brod*.¹⁵ To pokazuje da su neki doseljeni Sarajlije već nakon nekoliko godina života u Brodu ovaj grad prihvatili kao svoj novi dom i s njime se identificirali. To se vidi i iz njegove mreže kumstava. Obradović se u brodskoj matici pojavljuje u sedam zapisa: 25. rujna 1702., 7. srpnja 1703., 28. srpnja 1704., 15. srpnja 1705., 9. siječnja 1707., 13. siječnja 1708. i 15. lipnja 1711. godine. Među ovim zapisima Obradović je u jednom slučaju kum roditelja za koje se ne može utvrditi iz kojeg su mjesta, dva se puta pojavljuje kao kum djeteta čiji su roditelji iz Sarajeva, a u četiri zapisa bio je kum na krštenju djece čiji su roditelji iz Broda. To dodatno pokazuje da se Obradović u potpunosti uklopio u sredinu u kojoj je živio i da je među Brođanima stekao više bliskih prijatelja.

Titula „*Dominus*“/“*Domina*“ pojavljuje se i u zapisima uz Mihaela Lučića i Anu Petrović koji su također prema najstarijoj brodskoj matici bili iz Sarajeva.¹⁶ Nažalost, ni o ovim osobama nema drugih povijesnih izvora, niti se iz matice o njima može nešto pobliže doznati, ali titula ponovno otkriva da se također radilo o uglednim građanima koji su pripadali gradskoj eliti.

Na temelju takve analize vidljivo je da su neki doseljeni sarajevski katolici odmah po doseljavanju u Brod prihvaćeni kao dio gradske elite. Druge metode analize otkrivaju još nekoliko takvih pojedinaca i obitelji.

U nedostatku dodatnih povijesnih izvora vrlo važne zaključke pruža istraživanje mreže kumstava. Analiza mreže kumstava je metoda koja omogućava istraživanje odnosa unutar pojedine zajednice, a najstarija brodska matica pomaže u proučavanju kumskih odnosa među stanovnicima Broda na Savi i okolice. Redovita je pojava da su najugledniji građani i časnici u slavonskim gradovima bili najčešći kumovi na krštenjima. Mreža kumstava posebice je zanimljiva prilikom analize međusobnih odnosa unutar gradske elite, ali i među pripadnicima pojedinih profesija jer ukazuje na stalešku strukturu i društvenu stratifikaciju grada. Iste odnose moguće je utvrditi i u analizi mreže kumstava u Brodu na Savi početkom 18. stoljeća. Ovdje su posebno interesantna krštenja djece Sarajlija čiji su kumovi bili najugledniji brodski građani.

Primjerice, ugledni građani i časnici kao kumovi na krštenjima djece sarajevske obitelji Đure i Katarine Patak upućuju da je i ova obitelj pripadala

¹⁵ AFSB, MKK1701 (15.VI.1711.)

¹⁶ *Dominus Michael Lucich ex Seraglio* (AFSB, MKK1701, 9.XII. 1705.). Godine 1702. Mihael Lučić se 23.VIII.1702. pojavljuje kao *Michael Lucsich ex Bradio* (AFSB, MKK1701, 23.VIII.1702.); *Domina Anna Petrovich ex Seraglio* (AFSB, MKK1701, 10.I.1706.)

novoj brodskoj eliti. Primjer obitelji Patak zanimljiv je i stoga što je u najstarijoj brodskoj matici upisano krštenje čak šestero njihove djece, pa se radi o uzorku koji neupitno može dovesti do važnih zaključaka. Zbog njihove važnosti zapise krštenja njihove djece donosimo u cijelosti:

- *Die 18 Octobris 1705. ego fr Joannes a Biella baptizavi Joannem filium Georgy Patak et Catharinae ex Saraglio, cui patrini fuerunt Dominus Joannes Fridericus Tainau Capitaneus et Domina Clara Pinotich.*

- *Die 25. July 1707. ego fr Salvator a Saraglio baptizavi Mariam filiam Georgy et Catharinae Patak ex Saraglio, cui patrini fuerunt Dominus Jancsika Capitaneus et Domina Anna Catharina.*

- *Die 24. July 1709. Die 24 July Ego fr Salvator a Saraglio Baptizavi Joannam filiam Georgy et Catharinae Patak ex Saraglio, cui patrini fuerunt Clara Uxor Domini Capitanei Jancsika et Maria Durus ex Plumbo.*

- *Die 31. Augusti 1710. ego fr Bernardinus Jelich baptizavi Joannam filiam Georgy Patak atq' Catharinae. Patrinus fuit Joannes Jancsikovich.*

- *Die 20 May 1715. ego fr Marcus a Modricia baptizavi Joannem filium Georgy Patak et Catharinae ex Saraglio. Patrinus fuit Joannes Jancsikovich ex Brod.*

- *Die 16 Juny 1718. ego fr Lucas Partich baptizavi infantem Vitum filium Georgy Patak et Catharinae ejus legitimae conjugis a Brod. Patrinus fuit Joannes Jancsika Ober Kapitaneus.*

Ovih šest zapisa krštenja pokazuju da su kumovi obitelji Patak uvijek bili brodski kapetani, (odnosno u jednome slučaju žena kapetana) što je u to vrijeme bila iznimna čast koju su mogli uživati samo najodličniji građani. Prilikom krštenja njihova sina Ivana kumovi su bili kapetan Joannes Fridericus Tainau i „*Domina*“ Klara Pinotić, što odaje da su oboje bili ugledni članovi brodskog društva. U ostalim slučajevima kum je bio brodski kapetan Ivan Jančika/Jančiković i njegova žena Klara, a prilikom krštenja kćeri Marije pojavlju se također očigledno ugledna osoba „*Domina*“ Ana Katarina. Kod zadnjeg zapisa je važno primijetiti da su Đuro i Katarina Patak u njemu također već prikazani kao stanovnici Broda, premda se na temelju djelomične rekonstrukcije njihove obitelji koju smo prije izveli vidi da se radi o obitelji koja je doselila iz Sarajeva. Sve ovo ukazuje da je i obitelj Patak pripadala brodskoj gradskoj eliti u prvim desetljećima 18. stoljeća.

Među uglednim Sarajlijama u Brodu su tih desetljeća živjeli Antun Spaia/Spahia (*Spaya*) i njegova žena Ursula. Prvi zapis o njima potječe iz 1702. godine.¹⁷ U tome je zapisu Antun Spaia tituliran kao „*Dominus*“ što

¹⁷ „*Die 16 Marcy 1702. Ego frater Paulus Fabri baptizavi infante' filiu' Mariani Barich et matris cui nomen Joanna et filio Petrus. Compatres fuerunt Ursula D'ni Antoni Spaie ex Bradio.*“ – AFSB, MKK1701 (16.III.1702.) [plural *compatres fuerunt* stoji u originalnom zapisu pa je zato i ovdje tako prenesen, op. R.S.]

ukazuje da je i on pripadao brodskoj gradskoj eliti. Važno je istaknuti da je već tada zapisan kao Brođanin, premda kasniji zapisi dokazuju da je bio iz Sarajeva. Godine 1703. fra Antun Oblačić iz Sarajeva krstio je njihovu kćer Anu.¹⁸ U tome zapisu su i Antun i njegova žena Ursula ponovno titulirani kao „*Dominus*“ i „*Domina*“, a istu je titulu nosila i kuma Ana, žena Mihaela Milasića. Godine 1703. Antunova je žena Ursula bila u dva navrata kuma djece čiji su roditelji bili iz Sarajeva, što je važno jer ukazuje na veze unutar sarajevske zajednice u Brodu.¹⁹ Sljedeći zapis iz 1707. vezan uz krštenje njihova sina Josipa Petra važan je stoga jer potvrđuje da su Antun Spaia i Ursula doista bili iz Sarajeva.²⁰ Među ostalim zapisima važan je još onaj od 15. ožujka 1707. u kome je Antun Spaia ponovo zapisan kao „*Dominus*“.²¹ Ovaj primjer, baš kao i primjer obitelji Patak, pokazuje kako se iz niza zapisa o istoj porodici mogu rekonstruirati pojedine činjenice i izvlačiti zaključci koji imaju i šire značenje.

Obiteljima Spaia i Patak treba pridružiti Marijana Tomića Tepu s njegovom ženom Marijom. Zapisi u najstarijoj brodskoj matici pokazuju da su i oni pripadali gradskoj eliti. Štoviše iz istih se zapisa može vidjeti da su obitelji Patak i Tomić bile u kumskim vezama.

Najstariji poznati zapis ove obitelji potječe od 6. lipnja 1710. godine kada je na krštenju jednog djeteta nepoznatih roditelja kuma bila Marija „Tepnicza“.²² Dana 17. siječnja 1711. u matičnoj je knjizi upisano krštenje Antuna sina „*Mariani Thomich de Saraglio et Mariae*“. Kum na krštenju je bio Đuro Patak, što otkriva da su ove dvije obitelji bile u kumskim vezama.²³ Kao i kod prije spomenutih Sarajlija i u slučaju Mariana Tomića postoji zapis u kome je on upisan kao Brođanin. Radi se o krštenju djevojčice Klare od 1. kolovoza 1717. godine kojom je prilikom Marijan Tomić u svojstvu kuma upisan kao *Marcus Thomich v' Tepich ex Brod*.²⁴ Premda je u ovome zapisu

¹⁸ „*Die 26 January 1703 Ego fr Antonius Abalsich a Verbosano baptizavi filia' D. Antoni Spaya et Dne Ursulae, compatrina fuit Dna Anna Michaelis Milasich. Cui imposui nomen Anna.*“ – AFSB, MKK1701 (26.I.1703.)

¹⁹ „*Die 14 May 1703 Ego fr Antonius Oblacsich baptizavi filiu' Francisci Vsudrakovich ex Verbosano. Matris vero Maria. Patrina fuit Ursula consors Antony Spaia. Nomen pueri Stephanus.*“ – AFSB, MKK1701 (14.V.1703.); „*Die 30 Huius (Octobris) Ego fr Joannes a Biella baptizavi Matteu' filiu' Eliae a Verbosano et Annae eius conjugis. Patrini fueru' Dnus Michael Golich et Dna Ursula Spainiza ex Bradio.*“ – AFSB, MKK1701 (30.X.1703.)

²⁰ „*Die 27 huius (Februarii) Anno 1707 Ego fr Salvator e Verbasonio baptizavi infantem Josephum Petrum filiu' Antony Spaych et Ursulae ex Verbasonio, cui patrinus fuit Antonius Basarich ex Plumbo.*“ – AFSB, MKK1701 (27.II.1707.); Isto potvrđuje i zapis od 4. listopada 1708. u kome je izričito zapisano da je Antun Spaia iz Sarajeva (*ex Saraglio*).“ – AFSB, MKK1701 (4.X.1708.)

²¹ AFSB, MKK1701 (15.III.1707.)

²² AFSB, MKK1701 (6.VI.1710.)

²³ AFSB, MKK1701 (17.I.1711.)

²⁴ AFSB, MKK1701 (1.VIII.1717.)

Marijan upisan kao Marko, usporedbom s ostalim zapisima može se sa sigurnošću tvrditi da se radio o Marijanu Topiću Tepi jer u Brodu nije bilo drugih osoba s takvim prezimenom i pridjevkom (nadimkom).

Sljedeća dva zapisa iz 1718. godine pokazuju da su Marijan i Marija Tomić bili povezan kumskim vezama ne samo sa svojim Sarajlijama nego i s drugim uglednicima u Brodu. U prvome zapisu od 2. ožujka 1718. kumovi na krštenju njihove kćeri Katarine bili su Vito Antun Rembs, brodski tridesetničar, i Ana Marija, njegova supruga.²⁵ U drugome zapisu, svega tri mjeseca kasnije, Tomići i Rembsovi se javljaju u obrnutim ulogama. Naime, dana 9. svibnja 1718. Marijan Tomić je kum na krštenju Rembsova sina Antuna. Taj je zapis važan zato jer se u njemu i ispred imena Marijana Tomića pojavljuje titula „*Dominus*“, koja potvrđuje njegov ugled u gradu.²⁶ Zadnji zapis Marijana Tomića u brodskoj matici vrijedan je samo zbog toga jer je u njemu zapisan kao *Marianus Thomich alias Tepo Saraevitas Bosnensis*.²⁷ Ipak, i taj zapis ima svoju vrijednost kao i svaki drugi zapis, jer potvrđuje naša saznanja o ovoj sarajevskoj obitelji i pomaže u utvrđivanju imenske formule.

Primjeri Antuna Spaije, Đure Patka i Mariana Tomića pokazuju da su neke od sarajevskih obitelji već u prvim godinama 18. stoljeća postale dio novooblikovane brodske gradske elite, što je vidljivo i iz njihova tituliranja, ali i iz imena i titula kumova njihove djece koji su također pripadali istoj eliti. Ostali zapisi o Sarajlijama u najstarijoj brodskoj matici daju mogućnost donošenja još nekih zaključaka. Prije svega, dva zapisa (iz 1704. i 1707. godine) pokazuju da su se neki Sarajlije ženili sa ženama iz Slavonije, konkretno iz Broda i Požege.²⁸ To upućuje na zaključak da se Sarajlije u novoj sredini nisu zatvorili u okvire svoje male iseljeničke zajednice. Bračne veze imaju najveću težinu u istraživanju otvorenosti doseljenika prema sredini u kojoj su došli. Nažalost, u čitavoj matici postoje svega dva spomenuta primjera, pa zato za proučavanje integriranosti Sarajlija u novoj sredini ponovno treba posegnuti za istraživanjem kumskih veza.

²⁵ „2 Marcy 1718. Ego fr Joannes Narancsich baptizavi infantem Catharinam filiam Mariani Thomich et Mariae ejus conjugis. Patrini fuerunt Dna Anna Maria et Dnus Vitus Antonius Rembs Trigessimator Bradiensis.“ – AFSB, MKK1701 (2.III.1718.)

²⁶ Die 9 May 1718. Ego fr Joannes Narancsich baptizavi infantem Antonium filium Dni Viti Antony Rembs Trigesimatoris Brodensis et Dnae Annae Mariae ejus legitimae conjugis. Patrinus fuit Dnus Marianus Thomich sive Tepo. – AFSB, MKK1701 (9.V.1718.)

²⁷ „Die 2 Novembris 1718. Ego fr Lucas qui supra baptizavi infantem Blasiu' filiu' Thomae Teppich atq Mariae legu' coniug'. Patrinus fuit Marianus Thomich alias Tepo Saraevitas Bosnensis.“ – AFSB, MKK1701 (2.XI.1718.)

²⁸ „Eodem die ego fr Joannes a Billa baptizavi Maria' filia' Philippi a Verbosano et Magdalenae coniugis eius ex Bradio.“ – AFSB, MKK1701 (25.I.1704.); „Die 8 huius Ego fr Gabriel baptizavi Matheu' filiu' Georgy Lasich e' Verbasonio et Mariae Sutich ex Posega“ – AFSB, MKK1701 (8.II.1707.)

Već navedeni primjeri prije spomenutih Obradovića, Spaije, Patka i Tomića pokazuju da su oni bili kumovi mnogim obiteljima iz Broda, kao i da su i na krštenju njihove djece kumovi bili brojni Brođani. Isto se može vidjeti i u zapisima drugih Sarajlija. Sve to dokazuje da se Sarajlije nisu zatvarale u svoju zajednicu, nego su naprotiv brodsku sredinu vrlo brzo prihvatili kao svoju.

Franjevci Sarajlije

Najstarija brodska matica krštenih donosi također mogućnost utvrđivanja brojnih franjevac podrijetlom iz Sarajeva koji su u prvim desetljećima 18. stoljeća djelovali u Brodu na Savi. Matica donosi zapise koji dokazuju da su iz Sarajeva bili: fra Gabrijel Martinović (u matici zapisan 1701.-1707. godine), fra Salvator iz Vrhbosne (u matici zapisan 1704.-1711. i 1713.-1716.)²⁹, fra Petar iz Sarajeva (u matici zapisan 1702.), fra Antun Oblačić (u matici zapisan 1703.)³⁰, fra Bartol Petrović (u matici zapisan 1703.-1708., 1713. i 1718.)³¹ i fra Petar iz Sarajeva (u matici zapisan 1715.-1717.).

Prisutnost većeg broja franjevac podrijetlom iz Sarajeva čvrsto se uklapa u otkriće o velikoj koloniji Sarajlija u Brodu na Savi. Naime, franjevci su u životu bosanskih katolika tijekom osmanlijske vladavine imali posebnu ulogu. Štoviše, može se reći da su elitu bosanskih Hrvata u to vrijeme činili franjevci i ugledni katolički trgovci, pa su brojni primjeri da su franjevci dolazili iz najuglednijih trgovačkih obitelji i da su trgovci često financirali društvene i vjerske aktivnosti svoje braće i rođaka redovnika. Nije zato čudno da se prilikom krštenja djece Sarajlija u Brodu često kao krstitelji pojavljuju upravo njihovi sugrađani franjevci. Takav primjer je vidljiv i iz već navedenog slučaja obitelji Patak čije je dvoje djece 1707. i 1709. godine krstio fra Salvator *a Saraglio*, a posebice je slikovit primjer iz 28. travnja 1707. godine na kome su krstitelj, roditelji i kumovi bili iz Sarajeva.³²

²⁹ Salvatora iz Vrhbosne spominje I. A. Brlić u *Uspomenama* kao "Salvatora Vrbicu" i "Salvatora od Vrbice" – Ignjat Alojzije Brlić, *Uspomene na stari Brod*, knj. III., Brod na Savi, 1885., 10. i 12.

³⁰ „*Antonius Oblacsich a Verbosano*“ AFSB, MKK1701 (31. Jan 1703.) - Oblačiće spominje E. Fermendžin kao bosansku plemićku obitelj i zapisuje ih „Oblachich de Lazarich in Basko“ - Euzebije Fermendžin, *Acta Bosnae potissimum ecclesiastica cum insertis editorum documentorum regestis ab anno 925 usque ad annum 1752*, Zagreb, 1892., 561.; U izvješću fra Ivana de Vietria iz 1708. zapisano je da je u to vrijeme Antun Oblačić vodio župu „Obriz“ koja je bila dio pastoralnog područja samostana u Gradiški. - Mijo Vjenceslav Batinić, *Djelovanje franjevac u Bosni i Hercegovini za prvih šest vijekova njihova boravka*, sv. III, Zagreb, 1887., sv. III, 18.

³¹ „*Bartholomeus Petrovich a Verbosano*“ - AFSB, MKK1701 (19 Sept. 1703)

³² „*Die 28 Aprilis ego fr Salvator a Saraglio baptizavi filium Nicolai et Orsulae a Saraglio, cui nomen imposui Philippus. Patrinus fuit Antonius et Maria Thomich, pariter a Seraglio.*“ – AFSB, MKK1701 (28.IV.1707.)

Zaključak

Brojni zapisi o Sarajlijama u najstarijoj brodskoj matici svjedoče da je jedan dio sarajevskih katolika, koji su tijekom Velikog bečkog rata (najvjerojatnije baš prilikom vojnog pohoda Eugena Savojskog 1697. godine) pobjegli u Slavoniju, ostao u Brodu na Savi i u njemu započeo novi život. Naseljavanje Sarajlija u Brodu imalo je više razloga. Kao prvo, radi se o urbanom stanovništvu koje je željelo nastaviti život u urbanoj sredini. Premda se tadašnji Brod po broju stanovnika nije ni približno mogao mjeriti sa Sarajevom, taj je grad na obali rijeke Save imao jasne urbane potencijale koju su se već tada mogli prepoznati. Prije svega, Brod je već stoljećima egzistirao kao grad na važnom prometnom pravcu iz središnje Europe u Bosnu. Takav položaj davao je gradu važnost za trgovinu i promet što se u sljedećim stoljećima i potvrdilo. Njegova uloga vojnog središta čitavog Brodskog Posavlja dodatno mu je davala na važnosti. Sve je to utjecalo na razvoj grada i na njegovu privlačnost za nove doseljenike. I doseljeni su Sarajlije zbog toga lakše donijeli odluku da upravo Brod postane njihov trajni dom.

Nagla promjena etno-konfesionalne slike Slavonije najviše se osjetila u gradovima jer je tijekom osmanlijske vladavine u svim slavonskim gradovima brojem i utjecajem dominiralo muslimansko stanovništvo. Nakon oslobođenja od osmanlijske vlasti slavonski su gradovi praktično ostali bez urbanog stanovništva. Okolni seljaci koji su se naseljavali u gradove nisu bili u stanju preuzeti na sebe gospodarske, upravne i prosvjetne funkcije grada. Zato su slavonski gradovi početkom 18. stoljeća vapili za urbanim, školovanim i ekonomski snažnim gradskim stanovništvom. Pored doseljenika iz ostalih dijelova Habsburške Monarhije, Sarajlije su u Brodu na Savi u tome očigledno odigrali važnu ulogu.

O životu Sarajlija naseljenih u Brodu ne može se puno iščitati iz zapisa u matici. Ipak, ti su zapisi dragocjeni jer još uvijek ne postoje drugi povijesni izvori koji bi mogli više progovoriti o njihovom životu.

Iz analize bračnih veza i mreže kumstava može se utvrditi da su neki Sarajlije bili ugledni ljudi koji su se družili i ženili s najuglednijim stanovnicima Broda. Ti su Sarajlije zajedno s drugim uglednim Brođanima stvorili novu gradsku elitu koja je tijekom 18. stoljeća gradila urbani identitet grada i borila se za njegov gradski status u uvjetima strogog režima koji je diktiralo zapovjedništvo Vojne krajine. Kumstva i bračne veze ostalih Sarajlija zapisanih u brodskoj matici pokazuju da su i oni vrlo brzo prihvatili Brod kao svoj grad, uspostavivši bliske veze sa starosjediocima, ali i s drugim doseljenicima. Pojedini zapisi u kojima uz Sarajlije stoji mjesna odrednica „*ex Brod*“ pokazuju da su oni vrlo brzo prihvatili novi identitet. Tako već nakon 1725. godine u brodskoj matici više nema zapisa o Sarajlijama iako su oni i njihovi potomci nastavili živjeti u Brodu i sudjelovati u njegovoj izgradnji.

PRILOG: zapisi Sarajlija u najstarijoj brodskoj matici krštenih (1701.-1735. godine)

Die 23. Oct. 1701. Ego fr Bernardinus baptizavi Jozia' filiam Michaelis et Mariae. Patrinus Franciscus a Saraievo.

Die 11 9bris 1701. Ego fr Gabriel baptizavi Claram filiam Jacobi et Helenae a Saraglio. Patrina fuit Anna ex Brod.

Die 20 9bris 1701. Ego fr Joannes Simich baptizavi Catharina' filiam Petri et Francisca Vucotich a Saraglio. Patrinus fuit N:

[13. IX. 1702.] Ego fr Stephanus baptizavi Chatarina' filiam Marti Georgi a Verbosano. Patrina fuit Maria Ivanlych.

Die 25 Septembris 1702 Ego fr Stephanus Covacsich baptizavi Michaele' filiu' Josephi et Maria a Verbosano. Patrinus fuit Stephanus Obradovich.

Die 14 May 1703 Ego fr Antonius Oblacsich baptizavi filiu' Francisci Vsudrakovich³³ ex Verbosano, matris vero Maria. Patrina fuit Ursula consors Antony Spaia, nomen pueri Stephanus.

[18. VIII. 1703.] Eodem die qui supra baptizavi infantem Clara' filia' Nikolai a Verbosano et Luciae a Modricsia. Patrina fuit Magdalena ex Bradio

[19. IX. 1703.] Die 19 huius 1703 Ego fr Bartholomeus Petrovich a Verbosano baptizavi infantem Adamum filiu' Gregory a Kecskemet et Ursulae eiusde' coniugis. Patrinus fuit Antonius Thomich a Verbosano et Marcus Hiogrich ex Bradio.

[30. X. 1703.] Die 30 huius Ego fr Joannes a Biella baptizavi Matteu' filiu' Eliae a Verbosano et Annae eius conjugis. Patrini fueru' Dnus Michael Csolich et Dna Ursula Spainiza ex Bradio.

[25. I. 1704.] Eodem die ego fr Joannes a Billa baptizavi Maria' filia' Philippi a Verbosano et Magdalенаe coniugis eius ex Bradio. Cui patrina fuit Catharina Dariavich.

Die 2 Marty 1704 Ego fr Joannes a Billa baptizavi Catharina' filia Kostadini et Mariae ex Bradio, cui patrina fuit Maria Flaisogorovichia ex Verbosano.

Die 2 Aprilis 1704 Ego fr Joannes a Billa baptizavi Petru' filiu' Petry Passaliae et Susanae ex Verbosano, cui patrinus fuit Dnus Franciscus Saormor.

[28. VII. 1704.] Die 28 July Anno ut supra ego fr Salvator e' Verbosanio baptizavi infantem Mariam filiam Eliae ex Bradio et Catharinae ejusd. coniugis, cui patrinus fuit Dnus Stephanus Obradovich ex Verbosonio.

³³ Vukdragović?

[22. I. 1705.] 22 January Ego fr Josephus a Brod baptizavi infantem Mariam filiam Georgy ex Bukovie. Patrina fuit Paula Simeonis ex Saraglio.

[11. II. 1705.] Ego fr Joannes a Biella baptizavi infantem Georgium filium Jakobi a Saraglio et Ellenae, cui patrina fuit Anna ex Brod.

[11. II. 1705.] Ego fr Salvator baptizavi infantem Margaritam filiam Joannis Tadianovich ex Brod et Annae, patrinus fuit Marianus a Saraglio.

[3. V. 1705.] Ego qui supra baptizavi infantem Stephanum filium Joannis Cassalo ex Seraglio et Elenae ex eodem loco, cui patrinus fuit Michael Claichich ex Brod.

[9. VII. 1705.] Ego fr Joannes a Biella baptizavi infantem Catharinam filiam Simonis ex Saraglio e Mariae, cui patrina fuit Anna Miloshevich.

[15. VII. 1705.] Ego fr Salvator baptizavi infantem Magdalenam filiam Josephi a Seraglio et Maria, cui patrini fuerunt Stephanus Gippa et Elena Palikuchina.

[18. X. 1705.] Ego fr Joannes a Biella baptizavi Joannem filium Georgy Patak et Catharinae ex Saraglio, cui patrini fuerunt Dnus Joannes Fridericus Tainau Capitaneus et Dna Clara Pinotich.

[14. XI. 1705.] Die 14 Novembris Ego fr Joannes a Biella baptizavi Petrum filium Eliae Petrovich ex Saraglio et Annae, cui patrinus fuit Dnus Michel Goglich.

[9. XII. 1705.] Die 9 Decembris Ego fr Salvator baptizavi infantem Joannem filium Philippi et Catharinae ex Cressevo. Patrinus fuit Dnus Michael Lucich ex Seraglio.

[2. I. 1706.] Die 2 January Ego fr Andreas baptizavi infantem Mariam filiam Philippi et Magdalena ex Brod, cui patrina fuit Catharina ex Seraglio.

[10. I. 1706.] Die 10 January Ego fr Salvator baptizavi Annam filiam Francisci et Magdalena Perakich ex Podvignie, cui patrina fuit Dna Anna Petrovich ex Seraglio.

Die 14 8bris 1706 Ego fr Augustinus a Lipa baptizavi infantem Joannam filiam Simonis a Verbosanio et Mariae, cui patrina fuit a Bradio.

[8. II. 1707.] Die 8 huius Ego fr Gabriel baptizavi Matheu' filiu' Georgy Lasich e' Verbasonio et Mariae Sutich ex Posega, cui patrina fuit Maria Ivanlinich ex Bradio.

[27. II. 1707.] Die 27 huius Anno 1707 Ego fr Salvator e Verbasonio baptizavi infantem Josephum Petrum filiu' Antony Spaych et Ursulae ex Verbasonio, cui patrinus fuit Antonius Basarich ex Plumbo.

[25. IV. 1707.] Die 25 Aprilis ego fr Augustinus a Lipa baptizavi filium Francisci Tarakcsiae et Mariae a Saraglio, cui nomen imposui Joannes. Patrinus fuit Michael Narancsich.

[28. IV. 1707.] Die 28 Aprilis ego fr Salvator a Saraglio baptizavi filium Nicolai et Orsulae a Saraglio, cui nomen imposui Philippus. Patrinus fuit Antonius et Maria Thomich, pariter a Seraglio.

[25. VII. 1707.] Die 25. July Ego fr Salvator a Saraglio baptizavi Mariam filiam Georgy et Catharinae Patak ex Saraglio. Cui patrini fuerunt Dominus Jancsika Capitaneus et Dn'a Anna Catharina.

[22. IX. 1707.] Die 22 Septembris Ego fr Salvator a Saraglio baptizavi infantem Mattheum filium Michaelis Casulouich et Mariae ex Saraevo. Patrinus fuit Laurentius Gexich ex Bradio.

[10. VI. 1708.] Die 10 Juny Ego Salvator a Saraglio baptizavi Antonium filium Michaelis et Mariae Lishicsich ex Bradio, cui patrinus fuit Franciscus Tarakchia ex Saraevo.

[4. X. 1708.] Die 4 Octobris ego fr Salvator a Saraglio baptizavi Franciscum filium Eliae et Annae Miloshevich ex Brood, cui patrinus fuit Antonius Spaia ex Saraglio.

[24. VII. 1709.] Die 24 July Ego fr Salvator a Saraglio baptizavi Joannam filiam Georgy et Catharinae Patak ex Saraglio, cui patrini fuerunt Clara Uxor Dni Capitanei Jancsika et Maria Durus ex Plumbo.

[15. VIII. 1709.] Die 15 Augusti Ego fr Salvator a Saraglio baptizavi infantem Bartholomeum filium Stephani Borich ex Bradio, cui patrinus fuit Elias Petrovich ex Saraglio.

[7. XI. 1709.] Die 7 Novembris ego fr Salvator baptizavi Martam filiam Joannis Kassalovich et Helenae ex Saraglio, cui patrinus fuit Michael Claicsich ex Brood.

[9. I. 1710.] Die 9 January Ego fr Salvator baptizavi Claram filiam Mathei ex Plumbo et Josepha Bogdanovich ex Brood. Patrinus fuit Antonius Tomich ex Saraglio.

[8. V. 1710.] Die 8 Ego fr Lucas a Brood baptizavi infantem Antonium filium Joannis et Catharinae ex Brood. Patrina fuit Maria Gassich ex Saraevo.

[17. I. 1711.] Die 17 January Ego fr Franciscus Ninkovich baptizavi infantem Antonium filium Mariani Thomich de Saraglio et Mariae. Patrinus fuit Georgius Patak de eodem loco.

[8. III. 1711.] Die 8 Marty Ego fr Marianus Jakshich baptizavi filium Francisci Perakich et Magdalenaе, cui nomen imposui Josephus. Patrinus fuit Michael Vidovich ex Saraevo.

[2. IV. 1711.] Die 2 Aprilis Ego fr Lucas a Brod baptizavi infantem Catharinam filiam Simonis Jorich et Joannae ex Saraevo. Patrina fuit Anna Milosevich ex Brood.

[11. IV. 1711.] Die 11 Aprilis Ego fr Lucas a Brod Bap: infm Markum filium Jakobi Cziganovich et Annae ex Brood. Patrina fuit Magdalena Trampich ex Saraevo.

[23. IV. 1711.] Die 23 Aprilis Ego fr Salvator baptizavi infantem Mariam filiam Michaelis Mikich et Josephae ex Brod, cui patrinus Michael Cassalovich ex Saraevo.

[21. II. 1712.] Die 21 Februy ego fr Andreas a Buda baptizavi infantem Petrum filium Matthei Bennich et Luciae ex Saraglio. Patrinus fuit Martinus Gucsich ex Brod.

[19. III. 1712.] Die 19 Marty Ego fr Bernardinus Bennich baptizavi infantem Josepham filiam Michaelis Baloshich et Elenae ex Brod, cui patrina fuit Catharina Daniakovich ex Saraevo.

[19. III. 1712.] Eodem die Ego fra Antonius a Buda baptizavi infantem Marianum filium Francisci et Mariae ex Brod. Patrinus Michael Vidovich ex Saraevo.

[15. IV. 1712.] Die 15 Aprilis Ego fr Antonius a Buda baptizavi infantem Claram filiam Joannis Flaishogor et Mariae ex Saraevo. Patrina vero fuit Clara Pinotich ex Pozega.

[6. V. 1712.] Die 6 May Ego fr Bernardinus Bennich baptizavi infantem Antonium filium Nicolai Harvat et Magdalena, cui patrinus fuit Antonius Thomich a Varbosano.

[20. V. 1715.] Die 20 May ego fr Marcus a Modricia baptizavi Joannem filium Georgy Patak et Catharinae ex Saraglio, patrinus fuit Joannes Jancsikovich ex Brod.

[13. X. 1717.] Die 13 Octobris Ego fr Joannes Narancsich baptizavi infantem Lucam filium Michaelis Balossich et Helenae ejus conjugis. Patrina fuit Catharina Patkovicza ex Verbozano.

[19. X. 1717.] Die 19 Octobris ego fr Lucas Partich Bap Infm Mariam filiam Gregory Csizmo et Annae ex Brod. Patrina fuit Maria Xutich ex Seraglio.

[13. XI. 1717.] Die 13 Nbris Ego fr Lucas qui supra baptizavi infantem Elisabeth, filiam Mariani Borich et ejus conjugis Mariae Agatich ex Brod. Patrina fuit Ursula Garlich ex Seraglio.

[2. III. 1718.] 2 Marcy Ego fr Joannes Narancsich baptizavi infantem Catharinam filiam Mariani Thomich et Mariae ejus conjugis. Patrini fuerunt Dna Anna Maria et Dnus Vitus Antonius Rembs Trigessimator Bradiensis.

[16. VI. 1718.] Die 16 Juny Ego fr Lucas Partich baptizavi infantem Vitum filium Georgy Patak et Catharinae ejus legitimae conjugis a Brod. Patrinus fuit Joannes Jancsika Ober Kapitaneus.

[2. XI. 1718.] Die 2 Nobris Ego fr Lucas qui supra Bapui infantem Blasiu' filiu' Thomae Teppich atq' Mariae legu' coniug'. Patrinus fuit Marianus Thomich alias Tepo Saraevitas Bosnenis.

[10. IX. 1719.] Die 10 Septembris fr Georgius Deanovich baptizavi infantem Catharinam filiam Mariani Borich et eius leg'me conjugis Mariae a Brod. Patrina fuit Ursula Garlicsich a Verbosano.

[Martii (?) 1720.] Ego fr Joannes Narancsich baptisavi infantem Maria filia Antoni Bessuvich ex Sarajevo alias Magdalena filie Thome Sain ex eodem loco. Patrini fuerunt Dnus' Natalis seu Boxo ex Hercegovina et Catharina uxor Georgy Patak ex Saraievo.

[9. VIII. 1724.] Die 9 Ego fr Joannes Narancsich baptizavi infantem Franciscu' filium Joannis Bokonich ex Saraevo et ejusdem legitimae conjugis Catharinae. Patrinus fuit Thomas Skalich.

[14. III. 1725.] Eodem die baptizavi Maria' filiam Stephani Bosniakovich ex Bosnia et ejusde' conjugis Catharinae. Patrina fuit Maria Bencsicha ex Saraevo.

Summary

RECORDS ABOUT CATHOLIC SETTLERS FROM SARAJEVO IN BROD'S OLDEST REGISTRY (1701-1735)

The emigration of Bosnian Catholic Croats to Slavonia in the 17th century has been the subject of many researches in the past, but some of the issues still remain open. The Great Turkish War (1683-1699) was a turning point not only in the way it shaped the geopolitical picture of South East Europe, but also in the way it shaped the ethnic picture all the way from Hungary to the Adriatic Sea. Eugene of Savoy's Bosnian campaign of 1697 is one of the most famous episodes from this war. We know that Prince Eugene brought tens of thousands of Catholics and Orthodox Church members from Bosnia to Slavonia on this campaign. We also know that the imperial armies entered Sarajevo during this campaign. The widely known facts about the exodus of a large number of Catholics from Bosnia at the time point to the conclusion that most Catholics living in Sarajevo probably also departed. Historical research over the past few decades discovered that some of the Catholics from Sarajevo settled in Požega. This paper is going to show that even more of them settled in Brod on the Sava, which is proven by the records we encounter in Brod's oldest registry from the Parish of the Holy Trinity (1701-1735). The records reveal the identity of many former residents of Sarajevo, their intermarriages, and godfather and other connections. Such an analysis also enables us to define their position in Brod's civil life in the first half of the 19th century.

(Sažetak prevela: Ana Levak Sabolović)

Key words: Sarajevo, Brod on the Sava (Slavonski Brod), Great Turkish War, 18th century, parish registry.